

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ İLETİŞİM BECERİLERİNE İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN KULLANILMASI

Yrd. Doç. Dr. Özlem AFACAN*
Fatma TURAN**

Öz

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adaylarının iletişim becerilerini, iletişimde dikkat ettikleri unsurları ve iletişime verdikleri önemi yaratıcı drama yöntemi ile belirlemektir. Araştırma grubunu Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı 3. Sınıfta öğrenim gören öğretmen adayları arasından tesadüfi olarak seçilen 16 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında 2010-2011 öğretim yılı güz yarısında verilen “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinde, öğretmen adaylarına iletişim ile ilgili etkinlikler yaptırılmıştır. Dersin “iletişim, iletişim sürecinin öğeleri ve iletişime etki eden faktörler” ünitesi 3 hafta, 12 ders saati boyunca araştırmacılar tarafından yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Etkinlikler bittikten sonra öğretmen adaylarına “Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yönelik Görüş Anketi” uygulanmıştır. Toplanan verilerin çözümlenmesi aşamasında “içerik analizi” yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, iletişim sorunlarının öğretmen adaylarına öğretilmesinde, yaratıcı drama yönteminin etkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmen adayları mezun olduktan sonra, fen ve teknoloji dersinde yaratıcı drama yöntemini kullanabileceklerine ilişkin düşüncelerini de belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: İletişim, iletişim sorunları, yaratıcı drama, öğretmen adayları.

USING CREATIVE DRAMA METHOD FOR DETERMINING PRE-SERVICE SCIENCE TEACHERS' PERCEPTIONS OF THE COMMUNICATION SKILLS

Abstract

This study aimed to determine the communication skills of pre-service science teachers, the elements they take in the communication and the importance they give to using the creative drama. The research group was composed of 16 pre-service science teachers chosen randomly studying the third year of the Science Education Program, Department of Elementary Education, Faculty of Education, Ahi Evran University. Pre-service science teachers were conducted activities related to communications at the “Instructional Technology and Material Development” course in 2010-2011 academic years

* Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Kırşehir/Türkiye, ozlemafacan2005@gmail.com.

** Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir/Türkiye, fatosturan38@hotmail.com.

fall semester. Creative activities were carried out for 3 weeks and for 12 course hours using creative drama method by the researcher. After the activities had been completed, "The Survey of Opinion for Creative Drama Activities" was implemented. To analyze the data, content analysis was used. As a result, creative drama method performed the learning meaningfully while the learning permanent while teaching communication problems to pre-service science teachers. Moreover, it was determined that creative drama method was an effective method in teaching. Thus, it was stated that pre-service teachers could use creative drama method in their further science and technology course.

Key Words: Communication, communication problems, creative drama, pre-service science teachers.

1. Giriş

İnsanın fizyolojik ve psikolojik olarak yaşamını sürdürebilmesi için canlı ve cansız varlıklarla süreç ilişkisi içerisinde olduğu gözlenmektedir. İnsanlar arası süreçler, sosyal iletişim ve psikolojik iletişim şeklinde açıklanmaktadır. Sosyal ve psikolojik iletişim, bireyin içinde bulunduğu benlik algısının hem çevreden hem de içsel olarak etkilenmesidir¹.

İnsan sosyal bir varlıktır ve yaşamının başlangıcından bitişine kadar toplum içinde yaşar. Bu durumda bireyin yaşam kalitesi toplum içinde kurduğu iletişime bağlıdır. İnsan hayatında geniş bir yere sahip olan iletişim, "iki kişi arasındaki anlam alış verişidir" şeklinde tanımlanmaktadır².

İletişim, "yaşamla iç içedir"³ ya da başka bir deyişle "bilginin, fikirlerin, duyguların, becerilerin, simgeler kullanılarak iletilmesidir"⁴. Yalın⁵ iletişimin temel işlevini "anımları ortak kılmanın yanı sıra duygu, düşünce, bilgi ve becerileri paylaşarak davranış değişikliği meydana getirmek" şeklinde belirtmiştir. Bu sürecin bir boyutu sözlü iletişim, diğer boyutu sözsüz iletişimdir. Sözlü iletişim; konuşma,

¹ Tülay Üstündağ; Yaratıcı Drama Öğretmenin Günlüğü, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2006, s. 26-27; Üstün Dökmen; İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2002, s. 23.

² Doğan Cüceloğlu; Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitapevi, İstanbul 1998, s. 27; Enise Çalışkan Çoban; Sosyal Beceri Sorunu Olan Öğrenciler ve Annelerine Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İzmir 2007, s. 1.

³ Mete Akoğuz; İletişim Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2002, s. 12.

⁴ MEB; Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Tüm Alanlar İş Hayatında İletişim. Ankara, http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/meslekiyelisim/moduller/is_hayatinda_iletisim.pdf, 2012, s. 3.

⁵ Halil İbrahim Yalın; Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000, s. 6.

dinleme, okuma ve yazmadır. Sözsüz iletişim ise el, kol, baş ve yüz ifadeleri (jest ve mimikler), göz iletişimi, dokunma ve giyim kuşamdır.

İletişim sürecinin etkin bir şekilde gerçekleşmesine etki ederek, etkili öğrenme ve öğretme işlemine önemli katkı sağlayan öğelerden birisi de “yaşantı alanı” olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaman sabit tutulmak üzere insanlar;

- okuduklarının %10’ unu
- işittiklerinin %20’ sini
- gördüklerinin %30’ unu
- hem görüp hem işittiklerinin %50’ sini
- söylediklerinin %70’ ini
- yapıp söyledikleri bir şeyin ise %90’ ını hatırlamaktadırlar⁶.

Yani öğrenme işlemine katılan duyu organı sayısı ne kadar fazla olursa o kadar iyi öğrenilir ve geç unutulur. Bu açıdan en iyi öğrendiğimiz şeyler kendi kendimize yaparak öğrendiğimiz şeylerdir. Günümüzde, bireyi öğrenme sürecinde etkin kılan, yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayan, kendini gerçekleştirmesine ve yaratıcı, üretken bir birey olmasına kısacası bireyin tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunan bir yöntem olarak görülen yaratıcı drama, derslerde kullanılmaya başlanmıştır. Yaratıcı drama aracılığıyla olaylar ve durumlarla bunların arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilebilir. Yaratıcı drama dolaylı yoldan anlatılır, bu nedenle başkalarının davranışlarını ve insanın kendi davranışlarını gözleme imkânı vardır⁷. Yaratıcı drama, yaşamdaki olayları doğrudan, anında yaratmadır. Bir konunun, bir olayın, bir eylemin ya da bir duygunun yeniden canlandırılmasıdır. Canlı ya da cansız varlıkların sözle veya sözsüz olarak taklit edilmesidir. Yaratıcılık, çözülmesi gereken soruna, çeşitli aşamalardan geçerek kişinin kendine özgü bir çözüm yolu bulmasıdır. Yaratıcı dramanın bu yaratıcı gücün ortaya çıkmasında önemli bir rolü vardır⁸. Yaratıcı drama ile birey düşünür, plan yapar, organize eder ve düşüncesini eyleme dönüştürerek uygular. Bu süreçte yaşantılar yoluyla yeni davranış ve duyguları öğrenir, deneyim sahibi olur. Yani yaratıcı drama ile katılımcılar değişik karakterler sergilerken, değişik durumlarla yüz yüze

⁶ Kamuran Çilenti; Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1988, s.36.

⁷ Figen Çam; Yılmaz Kara; “Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 32, 2007, s. 147; Özlem Kaf; “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı 6, 2000, s. 174.

⁸ Aygören Dirim; Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama, Esin Yayınevi, İstanbul 2002, s. 52; Hilal Erkan; Altı Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılıklarına Drama ve Rahatlama Çalışmalarının Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2005, s. 70.

gelme, çatışma yaşama, kızgınlık duyma ve problem çözümü gibi deneyimlerle duygusal kontrolü de kazanırlar.

Öğretimde yöntem, öğrencilerin öğrenme etkinliklerine rehberlik sürecidir. Yaratıcı drama, öğrencilerin iletişim becerilerine, sosyal farkındalıklarına, grup içi ilişkilerine ve benlik saygılarını yükseltmelerine saygıda bulunması açısından hem bir teknik hem de başlı başına etkili bir yöntemdir. Yaratıcı drama, tüm eğitim kademelerinde ve her yaşta insana uygulanarak kendini gerçekleştirebilecek nesilleri yetiştirebilir. Eğitimde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması çağdaş insanın toplumsal ilişkilerini düzenlemesine, kendisini tanımasına, üretmesine ve varlığını sergilemesine olanak sağlamaktadır. Çünkü eğitimde yaratıcı drama bir grup etkinliği olup iletişim esasına dayanır⁹. Yaratıcı drama oyun anlamında kullanılıyor bile olsa eğitimde bir öğretim yöntemi olarak kullanılmaktadır. Yaratıcı drama bireye özgüven, kendini tanıma, yaratıcılık, eleştirel bakış, kendini aşma, iletişim becerileri, problem çözme ve çözüm yolları üretme gibi nitelikleri kazandıran etkili bir yoldur. Yaratıcı drama ile bireyler hem bilişsel hem duyuşsal hem de psikomotor beceriler kazanmaktadır. Yöntem olarak kullanılan yaratıcı dramada bireyler bütün duygularını kullanarak aktif olarak katılmakta ve bu şekilde bireylerin konuşma ve dinleme becerileri gelişmektedir¹⁰.

Yaratıcı drama yöntemi bireylere yaparak ve yaşayarak öğrenme olanağı sağladığı için iletişimin bireylere kazandırılmasında kullanılan uygun öğretim yöntemlerinden biri olarak görülmektedir. Yaratıcı dramanın amacı;

- 1- Bir grup olarak beraber çalışabilme becerisini geliştirebilme,
- 2- Kendini ve başkalarını anlama becerisini geliştirebilme,
- 3- Kendine güven duyma,
- 4- Yaratıcılık ve estetik gelişimini sağlama,
- 5- Dil ve iletişim becerilerini geliştirme,
- 6- Demokratik bir kişilik geliştirme, bağımsız düşünebilme,
- 7- Problem çözme ve karar verme becerisi kazanma,
- 8- Empati becerisi kazanma,

⁹ Mahiye Morgül; Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba, Kök Yayıncılık, Ankara 2006, s. 16; Ayşe Okvuran; "Okulöncesi Dönemde Yaratıcı Drama", Çoluk Çocuk Dergisi, Sayı 3, 2001, s. 22; Hakan Uşaklı; Drama ve İletişim Becerileri Teori Araştırma, Uygulama, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007, s. 32.

¹⁰ H. Nalân Genç; "Eğitimde Yaratıcı Dramanın Açıklanması", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 24, 2003, s. 198; Andy Kepme; "The Role of Drama in the Teaching of Speaking and Listening As The Basis for Social Capital", Research in Drama Education, Vol 8, Issue 1, 2003, pp. 65; Müge Taşkın; Hüseyin Kıran; "Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmenlerin Duygusal Zekâlarına Etkisi", (9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20 -22 Mayıs 2010, Elazığ), 2010, s. 1004.

- 9- Kendini tanıma, keşfetme ve ifade etme yeteneğini kazanma,
- 10- Sosyalleşme, dayanışma, paylaşma ve sorumluluk kazanma,
- 11- Edilgenlik yerine katılımcı olma, bağımlı yerine bağımsız olma yeteneği kazanma,
- 12- Öğrenmede farklı duyu organlarını kullanma,
- 13- Öğrencilerin motivasyonunu artırma,
- 14- Kendisiyle ve başkasıyla barışık olma, şeklindedir¹¹.

İletişim, yaratıcı dramanın kapsamında, amaçlarında, yöntemlerinde, boyutlarında yer alan önemli bir kavramdır ve yaratıcı drama sürecindeki katılımcılar için oldukça önemlidir¹². Yaratıcı drama süreçlerinde iletişimin her türlü ögesini sıklıkla kullanma fırsatı vardır. Yaratıcı drama yapısı nedeniyle yakın iletişimi ve paylaşmayı beraberinde getiren, iletişim unsurları ile donanımlı programlarla yürütülmektedir. Yaratıcı drama etkinliklerinin tümü sözlü ve sözsüz iletişime dayanır. Bu sürece katılanlar iletişim sürecinde öncelikle kendi düşüncelerinin, duygularının ve bedeninin farkına varır.

Yaratıcı drama süreçlerindeki tüm canlandırmalar çeşitli duygu ve düşüncelerin katılımcılar arasında paylaşımına dayalıdır. Bu durumda her yaratıcı drama çalışmasını sonucunda iletişim ortaya çıkacaktır. Yaratıcı dramada daha önce tasarlanmış bir paylaşım söz konusu değil, anında yaratılan ürünün paylaşılması önemlidir¹³. İletişim de anlık geliştiği için yaratıcı drama, iletişim becerilerinin geliştirilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında özellikle öğretmenlerin öğrencileri ile sağlıklı ilişkiler kurabilmesi ve onlara yeni davranışlar kazandırabilmesi için öncelikle öğrencileri ile aralarındaki iletişimi doğru kurmaları gerekmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, geleceğin öğretmenleri olan fen bilgisi öğretmen adaylarına iletişim becerilerinin nasıl olduğunu, iletişimde nelere dikkat etmeleri gerektiğini ve iletişimin neden önemli olduğunu yaratıcı drama yöntemini kullanarak anlatmak ve öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemine yönelik düşüncelerini saptamaktır.

¹¹ Zülâl Bozdoğan; Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Nobel Yayıncılık, Ankara 2003, s. 28-30; İsmail Hakkı Demircioğlu; Öğretim Stratejileri. (Ed.) Cemil Öztürk ve Dursun Dilek. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002, s. 23; Mahiye Morgül; 2006, a.g.e., s. 15.

¹² H. Ömer Adıgüzel; (Ed.) "Bir İletişim Yolu Olarak Drama" (Bilar Gençlik Sorunları Semineri) Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar. Prof. Dr. İnci SAN'a Armağan içinde, Natürel Yayınları, Ankara 2006, s. 198.

¹³ H. Ömer Adıgüzel; Eğitimde Yaratıcı Drama, Naturel Yayıncılık, Ankara 2010, s. 58.

2. Yöntem

2.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, nitel yöntemin kullanıldığı bir durum çalışması (case study) modeli benimsenmiştir.

Nitel araştırmanın çeşitli disiplinlere dayanan güçlü kuramsal temelleri vardır ve bu disiplinlerde ortak olan amaç, insan davranışlarını, içinde bulunduğu ortamda ve çok yönlü olarak anlamaya çalışmaktır¹⁴. Nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan durum çalışmaları (case studies), bilimsel sorulara cevap aramada kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olarak görülmektedir. Araştırmalarda durum çalışmaları, a) bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, b) bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek, c) bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılır¹⁵.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırma grubunu 2010–2011 güz yarıyılında Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı'nın üçüncü sınıfında öğrenim gören öğretmen adayları arasından tesadüfi olarak seçilen 16 fen bilgisi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarında eş olma ya da küçük küme çalışmalarındaki eşit gruplandırmalar için grubun çift sayıda ve genellikle az sayıda olması (16, 18, 20 vb.) gibi durumlar söz konusu olduğu için¹⁶ araştırma grubunu oluşturan öğretmen adayı sayısının yeterli olduğu düşünülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarına yapılan etkinliklerle ilgili “Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yönelik Görüş Anketi” uygulanmıştır.

Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yönelik Görüş Anketi: Anket, 19 açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anket soruları hazırlanırken bir soru havuzu oluşturulmuştur. Bu soru havuzundan sorular seçilirken, daha önce yaratıcı drama dersi almış ve liderlik kursuna katılmış bir akademisyenden yardım alınmıştır.

¹⁴ Ali Yıldırım; Hasan Şimşek; Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005, s. 35.

¹⁵ Aktaran: Şener Büyüköztürk; Ebru Kılıç Çakmak; Funda Demirel; Özcan Erkan Akgün ve Diğerleri; Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Üçüncü Baskı, Pegem A Akademi yayınları, Ankara 2009, s. 20-21.

-Meredith Gall; Walter R. Borg; Joyce P. Gall; Educational Research an Introduction, 6th Press, Longman Publisher, USA 1996.

¹⁶ H. Ömer Adıgüzel; 2010, a.g.e. s. 100.

Ayrıca anket maddelerinin “iletişim becerilerine” uygunluğunu tespit etmek için “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı Dersi”ni yürütmekte olan bir fen eğitimi uzmanının görüşleri alınmıştır. Anketin kapsam geçerliliği, anket sorularının yaratıcı drama etkinliklerine yönelik hazırlanmasıyla sağlanmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmadaki veriler, 2010-2011 öğretim yılı güz yarıyılında “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” dersinde öğretmen adaylarına iletişim ile ilgili etkinlikler yaptırılması sonucunda toplanmıştır. Dersin “iletişim, iletişim sürecinin öğeleri ve iletişime etki eden faktörler” ünitesi 3 hafta, 12 ders saati süresinde araştırmacılar tarafından yaratıcı drama yöntemi kullanılarak işlenmiştir. Etkinlikler bittikten sonra öğretmen adaylarına “Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yönelik Görüş Anketi” uygulanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Fen bilgisi öğretmen adaylarının drama etkinliklerine yönelik görüşlerinin tespit edilmesi için öğretmen adaylarından yazılı olarak görüşler alınmış ve elde edilen veriler içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi yapılırken, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramalara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre temaların saptanması gerekliliği hususlarına dikkat edilmiştir¹⁷. İçerik analizi, iki araştırmacı tarafından iki kez farklı zamanlarda yapılmıştır. İki araştırmacı arasında %95 uyum bulunmuştur.

3. Bulgular ve Yorumlar

İçerik analizi yapılan verilerin yüzde ve frekansları tablolar halinde gösterilmiştir. “Yaratıcı Drama Etkinliklerine Yönelik Görüş Anketi”nin ilk sorusu öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemiyle daha önceden karşılaşmış olup karşılaşmadıklarını tespit etmeye yönelik “Daha önce yaratıcı drama dersi aldınız mı? Aldıysanız nerede aldınız?” şeklindedir. Tablo 1’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

---

¹⁷ Ali Yıldırım; Hasan Şimşek, 2005, a.g.e. s.227.

Tablo 1. Öğretmen adaylarının “Daha önce yaratıcı drama dersi aldınız mı? Aldıysanız nerede aldınız?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Daha önce yaratıcı drama dersi aldınız mı? Aldıysanız nerede aldınız?	f	%
Evet aldım	4	25
Hayır almadım	12	75
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarından 4’ü yaratıcı drama dersi aldığını, 12’si ise yaratıcı drama dersi hiç almadığını söylemiştir. Öğretmen adaylarına yaratıcı drama dersini nerede aldıkları sorulduğunda 4 öğretmen adayı da ilkökul 4. sınıfta bir derste yaratıcı drama etkinlikleri yaptıklarını belirtmişlerdir. Üniversite 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının üniversite de dâhil olmak üzere bu zamana kadar hiçbir derste yaratıcı drama etkinliği yapmamış olmaları oldukça ilginçtir.

Anketin ikinci sorusu “Görmeden eşyaların seslerini duyarak ne olduklarını rahatça anlayabildiniz mi?” şeklindedir. Tablo 2’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmen adaylarının “Görmeden eşyaların seslerini duyarak ne olduklarını rahatça anlayabildiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Görmeden eşyaların seslerini duyarak ne olduklarını rahatça anlayabildiniz mi?	f	%
Çoğunu anladım	13	81.25
Bir kısmını anladım	3	18.75
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarından % 81.25’i görmeden eşyaların bir çoğununun ne olduklarını anlamışlardır. %18.75’i ise bir kısmını anlayabilmişlerdir. Bu etkinlikle öğretmen adaylarına iletişim engellerinin neler olabileceğini düşünmeleri sağlanmıştır. Görmeden sadece sesleri duyarak sağlıklı bir iletişimin gerçekleşmeyeceğini görmüşlerdir.

Anketin üçüncü sorusu “Nesnelerin seslerini duyunca ne hissettiniz?” şeklindedir. Tablo 3’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 3. Öğretmen adaylarının “Nesnelerin seslerini duyunca ne hissettiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Nesnelerin seslerini duyunca ne hissettiniz?	f	%
Hiç bir şey hissetmedim	1	6.25
Merak ettim	2	12.50
Dikkatimi daha çok verdim	3	18.75
Nesneyi gözümde canlandırmaya çalıştım	7	43.75
Nesneyi hemen tanıdım	3	18.75
Toplam	16	100

Bu soruda öğretmen adaylarından %43.75’i nesneyi gözünde canlandırdıklarını, % 18.75’i dikkatlerini daha çok verdiklerini, %18.75’i nesneyi hemen tanıdıklarını, %12.50’si nesneyi merak ettiklerini, %6.25’i ise hiçbir şey hissetmediğini dile getirmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarımız;

“...rahatsız oldum. İçimden dinlemek gelmedi (ÖA,13).”

“...daha önce ki yaşantımda ses-görüntü örtüşmesini hatırladım (ÖA, 5).”

“...sesini duyduğum nesne gözümde canlandı (ÖA, 14).” diyerek duygu ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Anketin dördüncü sorusu “Nesneleri tanımlayabildiniz mi?” şeklindedir. Tablo 4’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 4. Öğretmen adaylarının “Nesneleri tanımlayabildiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Nesneleri tanımlayabildiniz mi?	f	%
Çoğunu tanımlayabildim	12	75
Bazılarını tanımlayabildim	4	25
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarımızdan 12’si nesnelerin çoğunu tanımlayabildiğini, 4’ü ise bazılarını tanımlayabildiğini söylemiştir. Bazı öğretmen adaylarımız;

“...bazılarını seslerinden tanıdım (ÖA, 15).”

“tam olarak tanımasam da kafamda canlanan bazı şeylerle benzetim yoluyla çıkan sesin sahibi olan nesneyi tanımlama çalıştım (ÖA, 9).”

“...biraz zor oldu (ÖA,6).”

“...tanımlama çalışsam da hiç birinden emin değildim (ÖA, 10).” demiştir.

Anketin beşinci sorusu “Arkadaşlarınıza sırtınızı döndüğünüzde konuşmalarınızı anlayabildiniz mi?” şeklindedir. Tablo 5’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 5. Öğretmen adaylarının “Arkadaşlarınıza sırtınızı döndüğünüzde konuşmalarınızı anlayabildiniz mi?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Arkadaşlarınıza sırtınızı döndüğünüzde konuşmalarınızı anlayabildiniz mi?	f	%
Hepsini anladım	1	6.25
Çok azını anladım	3	18.75
Hiç birini anlamadım	12	75
Toplam	16	100

Sırt sırta döndüklerinde öğretmen adaylarının %75’i söylenen şeylerin hiç birini anlamadığını; %18.75’i çok azını anladığını; %6.25 ise hepsini anladığını belirtmişlerdir. Öğretmen adayları arkadaşlarıyla sırt sırta döndüklerinde iletişim kurmada zorlandıklarını söylemişlerdir.

Anketin altıncı sorusu “Birbirinizi anlamayı engelleyen etmenler nelerdir?” şeklindedir. Tablo 6’da öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 6. Öğretmen adaylarının “Birbirinizi anlamayı engelleyen etmenler nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Birbirinizi anlamayı engelleyen etmenler nelerdir?	f	%
Göz temasının olmaması	12	44.50
Gürültü	7	25.90
Aynı anda konuşmak	7	25.90
Mimiklerin görülmemesi	1	3.70
Toplam	27	100

* Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Öğretmen adaylarından 12’si göz teması olmadığı için, 7’si gürültü ve aynı anda konuşma olduğu için, 1’i ise mimikler görülmediği için arkadaşlarını anlayamadıklarını belirtmişlerdir.

Anketin yedinci sorusu “Arkadaşınızı duymayınca ne hissettiniz?” şeklindedir. Tablo 7’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmen adaylarının “Arkadaşınızı duymayınca ne hissettiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Arkadaşınızı duymayınca ne hissettiniz?	f	%
Rahatsız oldum	7	43.75
Boşuna konuşuyormuş gibi oldu	3	18.75
Sıkıldım	2	12.5
Sadece kelimeleri duymaya çalıştım	1	6.25
Başım ağrıdı	1	6.25
Hiçbir şey hissetmedim	1	6.25
İsteksizleştim	1	6.25
Toplam	16	100

Bu soruda da % 43.75 oranında 7 öğretmen adayı rahatsız olduğunu, %18.75 oranında 3 öğretmen adayı boşuna konuştuklarını, %12.5 oranında 2 öğretmen adayı sıkıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmen adaylarının %6.25'si kelimeleri duymaya çalıştıklarını, başlarının ağrıdığını, hiçbir şey hissetmediklerini ve isteksizleştiklerini belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarımız;

“...başım ağrıdı, yorulduğumu hissettim. Çünkü hem konuşuyor hem dinliyordum (ÖA, 11).”

“...duymayınca ne demek istediğini tam olarak anlamadım ve böylece onunla karşılıklı iletişim kuramadım (ÖA, 16).”

“...ne kadar çaba göstersem de aynı anda konuştuğumuz için dinleyemedim (ÖA,5).”

“...kendim, onun konuşması yüzünden konuşmamı devam ettiremedim (ÖA,1).” diyerek olumsuzlukları dile getirmişlerdir.

Anketin sekizinci sorusu “Arkadaşınızla aynı anda konuştuğunuzda ne hissettiniz?” şeklindedir. Tablo 8’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 8. Öğretmen adaylarının “Arkadaşınızla aynı anda konuştuğunuzda ne hissettiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Arkadaşınızla aynı anda konuştuğunuzda ne hissettiniz?	f	%
Rahatsız oldum	6	37.5
Hiçbir şey anlamadım	5	31.25
Boşuna konuştuğumu hissettim	3	18.75
Önemsenediğimi düşündüm	1	6.25
Her şey birbirine karıştı	1	6.25
Toplam	16	100

Aynı anda konuştuklarında öğretmen adaylarının %6.25’i önemsenediğini düşündüğünü ve her şeyin birbirine karıştığını belirtmiştir. Öğretmen adaylarının %18.75’si boşuna konuştuğunu; %37.5’i rahatsız olduğunu, %31.25’i konuşulardan hiçbir şey anlayamadığını söyleyerek hislerini dile getirmişlerdir.

Anketin dokuzuncu sorusu “Arkadaşınızla iletişim kurmada nelerin önemli olduğunun farkına vardınız mı?” şeklindedir. Tablo 9’da öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmen adaylarının “Arkadaşınızla iletişim kurmada nelerin önemli olduğunun farkına vardınız mı?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Arkadaşınızla iletişim kurmada nelerin önemli olduğunun farkına vardınız mı?	f	%
Göz teması	12	32.40
Dinleme	9	19.80
Ses tonu	5	13.50
Jest ve Mimikler	4	10.80
Ortam	4	10.80
Duyu organları	2	5.40
Mesafe	1	2.70
Toplam	37	100

* Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

İletişimde nelerin önemli olduğu sorusuna %32.40 oranıyla 12 öğretmen adayı göz temasını, %10.80 oranıyla 4 öğretmen adayı jest ve mimikleri, %13.50 oranıyla 5 öğretmen adayı ses tonunu, %10.8 oranıyla 4 öğretmen adayı ortamı, %48.60 oranıyla 9 öğretmen adayı dinlemeyi, %5.40 oranıyla 2 öğretmen adayı duyu organlarını ve %2.7 oranıyla 1 öğretmen adayı mesafe olduğunu belirtmiştir.

Anketin onuncu sorusu “Arkadaşınızla iletişim kurarken nasıl cümleler kullandınız?” şeklindedir. Tablo 10’da öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmen adaylarının “Arkadaşınızla iletişim kurarken nasıl cümleler kullandınız?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Arkadaşınızla iletişim kurarken nasıl cümleler kullandınız?	f	%
Sade cümleler kullanım	11	68.75
İkisini de kullanım	3	18.75
Abartılı cümleler kullanım	2	12.50
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarından 11’i iletişim kurarken sade cümleler kullandıklarını, 2’si abartılı cümleler kullandıklarını, 3’ü her ikisini de kullandığını belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarımız;

“...karşımdakinin samimiyetine bağlıdır (ÖA,3).”

“...eğer çok sevdiğim ve yıllardır beraber olduğum biriye abartılı fakat yeni tanıştığım biri ise sade ifadeler kullanım....(ÖA,7).” diyerek duygu ve düşüncelerini dile getirmişlerdir.

Anketin on birinci sorusu “Normal hayatta konuşurken nelere önem veriyorsunuz?” şeklindedir. Tablo 13’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 11. Öğretmen adaylarının “Normal hayatta konuşurken nelere önem veriyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Normal hayatta konuşurken nelere önem veriyorsunuz?	f	%
Tonlama- vurgu	10	31.25
Ses tonu	8	25
Anlaşılır cümle kurma	6	18.75
Mimik	4	12.5
Göz teması	2	6.25
Dinleme	2	6.25
Toplam	32	100

* Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Öğretmen adaylarından 8’i arkadaşlarının ses tonuna, 4’ü mimiğine, 2’si göz temasına, 10’u tonlama ve vurgusuna, 6’sı anlaşılır cümle kurmalarına, 2’si kendisini dinlememesine dikkat ettiklerini belirtmişlerdir.

Anketin on ikinci sorusu “Karşınızdaki kişiyi dinlediğinizi gösteren geri bildirim ifadeleriniz nelerdir?” şeklindedir. Tablo 12’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 12. Öğretmen adaylarının “Karşınızdaki kişiyi dinlediğinizi gösteren geri bildirim ifadeleriniz nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Karşınızdaki kişiyi dinlediğinizi gösteren geri bildirim ifadeleriniz nelerdir?	f	%
Onay veririm	8	30.72
Başımı sallarım	4	15.36
Göz teması kurarım	4	15.36
Evet ya da hayır derim	7	53.8
Mimikler	2	7.69
Hepsini kullanırım	1	3.84
Toplam	26	100

*Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Karşılındaki kişiyi dinlediklerini belirten, geri bildirim ifadeleri olarak öğretmen adaylarının %30.72’si onay verme, %15.36’sı başını sallama, %15.36’sı göz teması kurma, %53.8 oranıyla 7 kişi evet ya da hayır deme; %7.69 oranıyla 2 kişi mimikleri, %3.84 oranıyla 1 kişi hepsini kullandığını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarımızdan bazıları;

“...yerine göre tepkiler değişse de genellikle dinlediğimi belirterek göz teması kurmaya çalışırım (ÖA,8).”

“Onay vermek gerektiğinde onay veririm, yorum gerektiğinde ise yorum yapmaya çalışırım (ÖA,10).”

“... daha çok empati kurmaya çalışırım (ÖA, 9).”

“...evet haklısın kelimeleri ve bunların yanında katılmıyorsam yanlış olduğunu belirten hareketler yaparım (ÖA,12).” gibi açıklamalar yapmıştır.

Anketin on üçüncü sorusu “Karşınızdaki kişi sizi dinlemediği zaman ne hissettiniz?” şeklindedir. Tablo 13’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 13. Öğretmen adaylarının “Karşınızdaki kişi sizi dinlemediği zaman ne hissettiniz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Karşınızdaki kişi sizi dinlemediği zaman ne hissettiniz?	f	%
Önemsenmediğimi hissederim	6	37.5
Rahatsız olurum	6	37.5
Konuşmak istemem	2	12.5
Saygısızlık yaptığımı düşünürüm	2	12.5
Toplam	16	100

Karşınızdaki kişi sizi dinlemediği zaman ne hissettiniz sorusuna öğretmen adaylarımızdan 2’si konuşmak istemediğini, 6’sı rahatsız olduğunu, 2’si karşınızdakinin saygısızlık yaptığını düşüncesinde olduğunu ve 6’sı önemsenmediği hissine kapıldığını belirtmiştir.

Anketin on dördüncü sorusu “Söylenen bir söz bir başkasına gidene kadar neden değişir?” şeklindedir. Tablo 14’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 14. Öğretmen adaylarının “Söylenen bir söz bir başkasına gidene kadar neden değişir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Söylenen bir söz bir başkasına gidene kadar neden değişir?	f	%
Dinleyenin dikkatte algısı	10	62.5
Yorumlama	3	18.75
Anlatan kişiye bağlı	2	12.5
Umursamama	1	6.25
Toplam	16	100

Bu soruya öğretmen adaylarından %62.5’i dinleyenin dikkatinin farklı yönde olabileceğini, %6.25’i dinleyenin söylenen şeyi umursamadığını, %12.5’i anlatan kişinin yanlış şeyler söyleyebileceğini, %18.75’i öğretmen adayının söylenen şeye kendi yorumunu katarak anlatım yaptığını belirtmiştir.

Kulaktan kulağa etkinliğinde verilen “kara kış karla gelir” cümlesi, etkinliğin sonunda “yerde gördüm bir şey” olarak değişmiştir. Öğretmen adaylarına bu yanlış anlaşılmanın nedeni sorulduğunda; ses tonu, algılama, dikkat gibi nedenleri söylemişlerdir.

Anketin on beşinci sorusu “Sizce iletişimde neler önemlidir?” şeklindedir. Tablo 15’te öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 15. Öğretmen adaylarının “Sizce iletişimde neler önemlidir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Sizce iletişimde neler önemlidir?	f	%
Göz teması	7	25.9
Dinleme	6	22.3
Ses tonu	5	18.5
Mimikler	5	18.5
Gürültü	2	7.4
Araç- gereçler	2	7.4
Toplam	27	100

*Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının 5’i, iletişimde ses tonunun, 6’sı birbirini dinlemenin, 7’si göz temasının, 5’i mimiklerin, 2’si gürültü ve araç-gereçlerin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

Anketin on altıncı sorusu “Günlük yaşantınızda iletişim engelleriyle karşılaşıyor musunuz? Bunlar nelerdir?” şeklindedir. Tablo 16’da öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 16. Öğretmen adaylarının “Günlük yaşantınızda iletişim engelleriyle karşılaşıyor musunuz? Bunlar nelerdir?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Günlük yaşantınızda iletişim engelleriyle karşılaşıyor musunuz? Bunlar nelerdir?	f	%
Evet	12	75
Bazen	2	12.5
Çoğu zaman	2	12.5
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarından 12’si, günlük yaşantısında iletişim engelleriyle her zaman karşılaştıklarını, 2’si ise iletişim engeli ile bazen ve yine 2’si çoğu zaman karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Anketin on yedinci sorusu “Yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda kendinizde ne gibi değişiklikler oldu?” şeklindedir. Tablo 17’de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 17. Öğretmen adaylarının “Yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda kendinizde ne gibi değişiklikler oldu?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Yaratıcı drama etkinlikleri sonucunda kendinizde ne gibi değişiklikler oldu?	f	%
İletişime daha çok önem vermeye başladım	7	38.85
Göz temasına daha çok önem vermeye başladım	5	27.75
Dinlemeye dikkat etmeye başladım	3	16.65
Daha kalıcı öğrenme oldu	2	11.10
Dramanın nasıl yapıldığını anladım	1	5.55
Toplam	18	100

* Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Öğretmen adaylarının %16.65'i dinlemeye dikkat etmeye başladığını, %38.85'i iletişime daha çok önem vermeye başladığını, %27.75'i göz temasına daha çok önem verdiğini, %11.10'u daha kalıcı öğrenme gerçekleştiğini ve %5.55'i ise yaratıcı dramanın nasıl yapıldığını anladığını belirtmişlerdir.

Bazı öğretmen adaylarımız:

"...iletişimin o kadar basit olmadığını ve her insanın iletişimde aynı problemlerle karşılaşmadığı fark ettim (ÖA, 1)."

"...çok hoşuma gitti (ÖA, 11)." gibi yaratıcı dramayla ilgili görüşlerini belirtmişlerdir.

Anketin on sekizinci sorusu "Öğretmen olduğunuzda derslerinizde yaratıcı dramayı uyguluyor musunuz?" şeklindedir. Tablo 18'de öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 18. Öğretmen adaylarının "Öğretmen olduğunuzda derslerinizde yaratıcı dramayı uyguluyor musunuz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

Öğretmen olduğunuzda derslerinizde yaratıcı dramayı uyguluyor musunuz?	f	%
Evet	14	87.5
Gerektiğinde	2	12.5
Toplam	16	100

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (%87.5) yaratıcı dramayı derslerinde uygulayabileceklerini, çok az bir kısmı ise (%12.5) ders içinde yaratıcı drama uygulamak gerekirse ancak uygulayabileceklerini belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adaylarımız;

"...uygulama çalışırım (ÖA, 16)."

"...becerebilersen uygulamaya çalışırım (ÖA, 3)."

"...kalıcı öğrenmeyi sağladığı için evet (ÖA, 4)." gibi açıklamalarda bulunmuşlardır.

Anketin on dokuzuncu sorusu “Öğretmen olduğunuzda öğrencilerinizde ne gibi iletişim sorunlarıyla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?” şeklindedir. Tablo 19’da öğretmen adaylarının bu soruya verdikleri cevaplar görülmektedir.

Tablo 19. Öğretmen adaylarının “Öğretmen olduğunuzda öğrencilerinizde ne gibi iletişim sorunlarıyla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

*Öğretmen olduğunuzda öğrencilerinizde ne gibi iletişim sorunlarıyla karşılaşacağınızı düşünüyorsunuz?	f	%
Dinlememe	7	35
Kendini ifade edememe	4	20
Göz teması kuramama	3	15
Gürültü	2	10
Ses tonunu doğru kullanamama	1	5
Öğretmeni algılayamama	1	5
Fikrim yok	1	5
Düşünmüyorum	1	5
Toplam	20	100

*Öğretmen adayları bu soruya birden fazla cevap vermişlerdir.

Öğretmen adaylarımızdan 7’si birbirini dinlememe, 2’si gürültü, 4’ü öğrencinin kendini ifade edememesi, 3’ü göz teması kuramama nedenleriyle karşılaşacaklarını ve 1’i ses tonunu doğru kullanamama, öğretmeni algılayamama gibi iletişim sorunlarıyla karşılaşabileceklerini ifade etmişlerdir. Bir öğretmen adayı bu konuda herhangi bir fikrinin olmadığını ve yine bir öğretmen adayı da öğrencilerle herhangi bir iletişim sorunuyla karşılaşmayı düşünmediği belirtmiştir.

4. Sonuçlar ve Tartışma

Geleceğin öğretmenleri olan fen bilgisi öğretmen adaylarına iletişim becerilerinin nasıl olduğu, iletişimde nelere dikkat etmeleri gerektiği ve iletişimin neden önemli olduğunu yaratıcı drama yöntemini kullanarak anlatmak ve öğretmen adaylarının yaratıcı drama yöntemine yönelik düşüncelerini saptamak amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda, öğretmen adayları iletişimde göz teması, sesini doğru kullanma, vurgulama vb. şeylerin önemli olduğunu fark etmişlerdir. Ayrıca birbiri-

ni dinlememe, gürültü vb. gibi bazı iletişim engellerinin olduğunu ve iletişimin önemini anlamışlardır. Öğretmen adayları yaratıcı drama sırasında günlük hayatta, iletişim ile ilgili yapılan hataları ve ileriki yaşantılarında öğrencileri ile ilgili yaşayacakları muhtemel iletişim problemlerini uygulamalı olarak görmüşlerdir.

Öğretmen adayları yaratıcı drama etkinliklerinden sonra, karşısındaki bireyleri dinlemeye dikkat ettiklerini, iletişime daha çok önem vermeye başladıklarını, göz temasına daha çok önem verdiklerini, yaratıcı drama ile daha kalıcı öğrenme gerçekleştiğini ve yaratıcı dramanın önemini anladıklarını belirtmişlerdir. Akoğuz¹⁸ da çalışmasının sonucunda öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin gelişmesinde yaratıcı drama yönteminin etkili olduğunu belirtmiştir.

Öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu (%87.5) yaratıcı dramayı derslerinde uygulayabileceklerini, çok az bir kısmı ise (%12.5) ders içinde yaratıcı drama uygulamak gerekirse ancak uygulayabileceklerini belirtmişlerdir. Nitekim ilköğretim öğrencileriyle yapılan bazı deneysel çalışmalarda, derslerde yaratıcı drama yöntemi kullanmanın, öğrencilerin öğrenmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir¹⁹. Öğretmenler, edebiyat ve sosyal bilimler gibi öğretim konularında öğrencilerinin bilişsel ve sosyal gelişimlerine tanık olmuşlardır²⁰.

Adıgüzel ve Timuçin²¹ yaratıcı drama öğretim yönteminin aynı zamanda başarıyı da etkilediğini belirtmiştir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının ileriki meslek hayatlarında, yaratıcı drama yöntemini kullanmaları, öğrencilerinin başarılarını artıracak yönde etkide bulunabilir.

Yapılan çalışmalarda, yaratıcı drama eğitimi ile öğretmen adaylarının sosyalleşme düzeylerinin artabileceği görülmüştür. Çünkü yaratıcı drama tüm katılım-

¹⁸ Mete Akoğuz; 2002, a.g.e. s. V.

¹⁹ Ronald Vaughan Morris; Ancient History Social Studies Instruction Through Drama For Seventh Grade Students: A Royal Education, Prudue University, PhD. Thesis, ProQuest Dissertations & Theses (PQDT), 1997, s.viii; Shu-Min Lin, The Effects of Creative Drama on Story Comprehension For Children in Taiwan (China), Arizona State University, PhD. Thesis, ProQuest Dissertations & Theses (PQDT), 1999, s. iii; Tuğba Erhan, İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinin Drama ile Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine ve Çocukların Benlik Kavramlarına Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000, s. 82; Derya Bıyık; İlköğretim Okulları Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Dramatizasyon Yönteminin Etkililiği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2001, s. 97; Esra Şimşek; Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Kalıcılığın Arttırılmasında Kullanımı, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001, s. 53.

²⁰ Chiriga L. Jackson; Creative Dramatics As an Effective Teaching Strategy, Master Thesis, ED461127, 1997, s. 43.

²¹ H. Ömer Adıgüzel; Emine Timuçin; "The Effect of Creative Drama on Student Achievement in The Instruction of Some Development and Learning Theories", Procedia-Social and Behavioral Sciences, 9, pp. 1745, 2010.

cılarda iletişim kurma becerilerini kazandırır ve geliştirir²². Öğretmen adayları yaratıcı drama ile kazandıkları tecrübeler sayesinde iletişimin, hem özel hayatlarında hem de mesleki hayatlarında önemli olduğunu görerek, kendilerini ifade etme, duygu ve düşüncelerini anlatma yeteneği kazanabilmektedirler.

5. Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkılarak aşağıdaki önerilerde bulunulabilir.

1. Eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarına, daha başarılı bir öğretmen olabilmeleri için, öğretim programı iletişim becerileri kazandıracak şekilde planlanabilir.
2. Eğitim fakültelerinin Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğretim programında, “İlköğretimde Yaratıcı Drama” dersi yer alabilir.
3. Eğitim fakültelerinin Fen Bilgisi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yer alan bazı derslerde yaratıcı drama çalışmaları bir yöntem olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, H. Ömer; H. (Ed.) “Bir İletişim Yolu Olarak Drama” (Bilar Gençlik Sorunları Semineri), Yaratıcı Drama 1985-1995 Yazılar, Prof. Dr. İnci SAN'a Armağan içinde, Natürel Yayınları, Ankara 2006, s.198-202.
- Adıgüzel, H. Ömer; Eğitimde Yaratıcı Drama, Naturel Yayıncılık, Ankara 2010.
- Adıgüzel, H. Ömer; Timuçin, Emine, “The Effect of Creative Drama on Student Achievement in The Instruction of Some Development And Learning Theories”, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 9, pp.1741-1746, 2010.
- Akoğuz, Mete; Becerilerinin Geliştirilmesinde Yaratıcı Dramanın Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2002.
- Bıyık, Derya; İlköğretim Okulları Hayat Bilgisi Dersinde Kullanılan Dramatizasyon Yönteminin Etkililiği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2001.
- Bozdoğan, Zülâl; Okulda Rehberlik Etkinlikleri ve Yaratıcı Drama, Nobel Yayıncılık, Ankara 2003.

---

²² H. Ömer Adıgüzel; 2010.a.g.e., s. 28.

- Büyüköztürk, Şener, Kılıç Çakmak, Ebru; Akgün, Özcan Erkan ve Diğerleri; Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Üçüncü Baskı, Pegem A Akademi yayınları, Ankara 2009.
- Cüceloğlu, Doğan; Yeniden İnsan İnsana, Remzi Kitapevi, İstanbul 1998.
- Çam, Figen; Kara, Yılmaz; “Yaratıcı Drama Yönteminin Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasına Etkisi.” Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 32, s.145-155, 2007.
- Çetin, Filiz; Bilbay, Aslıhan Alpa; Albayrak-Kaymak Deniz, Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler, Epsilon yayınları, İstanbul 2002.
- Çilenti, Kamuran; Eğitim Teknolojisi ve Öğretim, Kadioğlu Matbaası, Ankara 1988.
- Çoban, Enise Çalışkan; Sosyal Beceri Sorunu Olan Öğrenciler ve Annelerine Uygulanan Yaratıcı Drama Etkinlikleri Programının Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerinin Gelişmesi Üzerindeki Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İzmir 2007.
- Demircioğlu, İsmail Hakkı; Öğretim Stratejileri. (Ed.) Cemil Öztürk ve Dursun Dilek. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi İçinde, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2002.
- Dirim, Aygören; Okul Öncesi Eğitiminde Yaratıcı Drama, Esin Yayınevi, İstanbul 2002.
- Dökmen, Üstün; İletişim Çatışmaları ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul 2002.
- Erhan, Tuğba; İlköğretimde Hayat Bilgisi Dersinin Drama İle Verilmesinin Dersin Öğrenilmesine Ve Çocukların Benlik Kavramlarına Etkisinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- Erkan, Hilal; Altı Yaş Grubu Çocukların Yaratıcılıklarına Drama ve Rahatlama Çalışmalarının Etkisi, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara 2005.
- Gall, Meredith; Borg, Walter R.; Gall, Joyce P.; Educational Research an Introduction, 6th Press, Longman Publisher, USA 1996.
- Genç, H. Nalân; “Eğitimde Yaratıcı Dramanın Açıklanması”, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı 24, 2003, s. 196-205.
- Jackson, Chiriga L.; Creative Dramatics As an Effective Teaching Strategy, Master Thesis, ED461127, 1997.

- Kaf, Özlem; “Hayat Bilgisi Dersinde Bazı Sosyal Becerilerin Kazandırılmasında Yaratıcı Drama Yönteminin Etkisi”, Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 6, Sayı 6, 2000, s. 173–184.
- Kempe, Andy; “The Role of Drama in the Teaching of Speaking and Listening As The Basis for Social Capital”, *Research in Drama Education*, Vol 8, Issue 1, 2003, pp. 65-78.
- Lin, Shu-Min; *The Effects of Creative Drama on Story Comprehension For Children in Taiwan (China)*, Arizona State University, PhD. Thesis, ProQuest Dissertations & Theses (PQDT), 1999.
- MEB. Meslekî Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi Tüm Alanlar İş Hayatında İletişim. Ankara, http://hbogm.meb.gov.tr/modulerprogramlar/kursprogramlari/meslekigelisim/moduller/is_hayatinda_iletisim.pdf/18.12.2012.
- Morgül, Mahiye; *Eğitimde Yaratıcı Dramaya Merhaba*, Kök Yayıncılık, Ankara 2006.
- Morris, Ronald Vaughan; *Ancient History Social Studies Instruction Through Drama For Seventh Grade Students: A Royal Education*, Prudue University, PhD. Thesis, ProQuest Dissertations & Theses (PQDT), 1997.
- Okvuran, Ayşe; “Okulöncesi Dönemde Yaratıcı Drama”, *Çoluk Çocuk Dergisi*, Sayı 3, 2001, s. 22-25.
- Şimşek, Esra; *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Drama Yönteminin Kalıcılığın Arttırılmasında Kullanımı*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2001.
- Taşkın, Müge; Kıran, Hüseyin; “Yaratıcı Drama Uygulamalarının Öğretmenlerin Duygusal Zekâlarına Etkisi”, (9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu 20 -22 Mayıs 2010, Elazığ), 2010, s. 1004-1006.
- Uşaklı, Hakan; *Drama ve İletişim Becerileri Teori Araştırma, Uygulama*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2007.
- Üstündağ, Tülay; *Yaratıcı Drama Öğretmenin Günlüğü*, Pegem A Yayıncılık, Ankara 2006.
- Yalın, Halil İbrahim; *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000.
- Yıldırım, Ali; Şimşek, Hasan; *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2005.

Ekler

Etkinlik 1: (Filiz Çetin; Aslıhan Alpa Bilbay; Deniz Albayrak-Kaymak, Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler, Epsilon yayınları, İstanbul 2002, s. 79)

Kazanım: Duydukları sesleri ya da sözleri ayırt edebilmede dikkatin önemini kavrayabilme.

Davranış: Lider; elindeki torbada çıkaracağı nesnelerin seslerini dinletip, bunların çıkardığı sestene ne olduklarının anlaşılmasına çalışmalarını ve tüm nesnelere bitince bu nesnelerin neler olduklarını tahmin etmelerini söyler.

Etkinlik 2: (Filiz Çetin; Aslıhan Alpa Bilbay; Deniz Albayrak-Kaymak, 2002, a.g.e., s. 75)

Kazanım: İletişim engellerinin neden önemli olabileceğini kavrayabilme

Davranış: Lider, öğretmen adaylarının kendilerine eş bulmalarını ve eşlerin birbirleriyle sırt sırta oturmalarını ister. Eşlerden başlarından geçen ilginç bir olayı sırtı dönük bir şekilde aynı anda anlatmaları istenir. Anlatırken birbirlerine bakmaları ve dinleyenlerin herhangi bir ses çıkarması kesinlikle yasaktır.

Etkinlik 3:

Kazanım: İletişimde etkin dinleme becerisinin önemini kavrayabilme.

Davranış: Öğretmen adaylarından ikili eş olmaları istenir. A ve B belirlemeleri istenir. lider A'ları yanına çağırarak onlara B'lerin anlattıklarını dinlememelerini, umursamamalarını söyler. B'ler bu durumdan haberdar edilmez ve B'lerin A'lara çok mutlu bir anlatımını anlatmalarını ister. Çalışma aynı anda başlatılır ve bir süre sonra durdurulur.

Etkinlik 4: (Filiz Çetin; Aslıhan Alpa Bilbay; Deniz Albayrak-Kaymak, 2002, a.g.e., s., s. 78)

Kazanım: Asıl sözün anlamını yitirmesi (dikkat)

Davranış: Lider katılımcılara 'kulaktan kulağa' oyunu oynayacaklarını söyler. Çember olunur, lider çemberin başındakinin kulağına bir cümle fısıldar. İlk fısıldayan kişiye tekrar sıra gelene kadar fısıldamaya devam edilir. Sonunda fısıldayan kişi kendisine gelen mesajı söyler ve ilk söylenen sözle karşılaştırma yapılır (Kulağa fısıldanan cümle: "kara kış karla gelir").

Etkinlik 5:

Kazanım: Yanlış anlamak, dedikodu (dikkat)

Davranış: Lider katılımcılardan, üç gönüllü seçer. Onlara üç farklı kanalın spikeri oldukları söylenir. Onlardan odadan dışarı çıkmaları istenir. Odada kalan katılımcılara bir olay anlatılır. Anlatımdan hemen sonra katılımcılardan biri seçilerek spikerlerden birine anlatması istenir. Olay anı tamamen anlatıldıktan sonra diğer spiker çağrılır ve ilk spikerden olayı anlatması istenir. Bu durum üçüncü spikere kadar devam eder. En sonunda üçüncü spiker de olayı kamuoyuna aktarır.

Etkinlik 6:

Kazanım: Öğrendiklerini canlandırma

Davranış: Katılımcılardan 3'erli gruplar oluşturarak bu ders kapsamında neler öğrendiklerini nelerin önemli olduğunu ve öğretmen olduklarında nelere dikkat edip etmeyeceklerini vurgulayan bir canlandırma yapmaları istenir.